

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Ємельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Степанків Володимир Зеновійович

аспірант кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Будь-яке підприємство характеризується різними видами його економічного потенціалу. Зокрема, слід виділити маркетинговий [1], збутовий [2], виробничий [3], інвестиційний [4] та інші складники потенціалу підприємств. Також важливим його видом є потенціал ресурсозбереження [5–7], реалізація якого відображається у ресурсозберігаючій моделі розвитку підприємств [8–11] та у технологічних змінах, що відбуваються [12–16].

Ефективність функціонування підприємств у динамічних умовах зовнішнього середовища значною мірою визначається також і рівнем їх адаптаційних можливостей [17–21]. Цей рівень, що суттєво залежить від гнучкості підприємств [22–24], відображається як в результативності адаптації [25], так і у величині її потенціалу [26].

Своєю чергою, рівень адаптаційних можливостей підприємств безпосередньо визначає їхню економічну стійкість. Під цією властивістю підприємства слід розуміти його здатність забезпечувати належний рівень ефективності своєї господарської діяльності при погіршенні умов функціонування. При цьому зазначений рівень ефективності діяльності повинен задаватися наперед, тобто підприємство повинно встановити мінімально припустиму для нього величину цього рівня (наприклад, мінімально припустиму величину прибутковості власного капіталу).

Тоді потенціал підвищення економічної стійкості підприємства доцільно ототожнювати зі здатністю підприємства шляхом реалізації відповідних організаційно-економічних та техніко-технологічних заходів досягти зростання своєї спроможності забезпечувати належний рівень ефективності господарської діяльності при погіршенні умов функціонування даного підприємства. При цьому варто відмітити, що зазначені заходи повинні передбачати управління двома іншими властивостями підприємств, які безпосередньо визначають їхню економічну стійкість, а саме – вразливістю підприємств до негативних змін у їх внутрішньому та зовнішньому середовищі та адаптованості до цих змін. За таких умов економічна стійкість суб'єктів господарювання зростатиме із зменшенням їхньої вразливості та зі збільшенням їхньої адаптованості.

Враховуючи складність та багатогранність економічної стійкості підприємств, можливо виділити низку видів потенціалу її підвищення. Зокрема, ознаками їхнього групування можуть виступати: тип зовнішнього середовища суб'єктів господарювання (потенціал підвищення економічної стійкості підприємств до погіршення їх зовнішнього середовища; потенціал підвищення економічної стійкості підприємств до погіршення їх внутрішнього середовища); чинники, що зумовлюють погіршення умов функціонування підприємств (потенціал підвищення економічної стійкості підприємств до: зниження попиту на їхню продукцію, зменшення цін на неї,

зростання цін на економічні ресурси тощо); заходи щодо зростання потенціалу економічної стійкості підприємств (потенціал підвищення економічної стійкості підприємств завдяки реалізації організаційно-економічних заходів; потенціал підвищення економічної стійкості підприємств завдяки реалізації техніко-технологічних заходів; потенціал підвищення економічної стійкості підприємств завдяки реалізації усієї сукупності можливих заходів із такого підвищення); тривалість реалізації (короткостроковий, середньостроковий та довгостроковий потенціал підвищення економічної стійкості підприємств); рівень потенціалу (низький, середній та високий потенціал підвищення економічної стійкості підприємств); обсяг існуючих на теперішній час у підприємств ресурсів та компетенцій, необхідних для забезпечення зростання економічної стійкості (наявний та стратегічний потенціал підвищення економічної стійкості підприємств), спосіб оцінювання (абсолютний та відносний потенціал підвищення економічної стійкості підприємств).

Виділення видів потенціалу підвищення економічної стійкості підприємств є необхідною умовою для розроблення науково обґрунтованих методів оцінювання та управління цим потенціалом.

Список використаних джерел:

1. Мороз, Л. А. & Лебідь, Т. В. (2009). Стратегічний аналіз маркетингового потенціалу підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Логістика»*, (649), 214–219.
2. Ємельянов О. Ю., Висоцький, А. Л. & Петрушка, Т. О. (2016). Діагностування достатності обсягів збутової діяльності промислових підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*, (26.6), 102–108.
3. Ємельянов, О. Ю. (2019). *Інструментарій та моделі оцінювання потенціалу економічного розвитку підприємств* (дис. ... д.-ра екон. наук). Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна.
4. Balanska, O., & Yemelyanov, O. (2021). The risk planning methodological principles for housing investment. *Three Seas Economic Journal*, (2(1)), 8–13. <https://doi.org/10.30525/2661-5150/2021-1-2>.
5. Баландіна, І. С. (2011). Принципи формування потенціалу ресурсозбереження на підприємствах у сучасних умовах. *Бізнес Інформ*, (11), 141–143.
6. Бурда, В. Є. (2013). Потенціал енергозбереження та напрями використання альтернативних джерел енергії у промисловості. *Економічний часопис – XXI*, (1-2), 45–48.
7. Іваненко, О. В. (2013). Формування потенціалу ресурсозбереження соціально-економічних систем. *Економіка. Фінанси. Право*, (8), 7–10.
8. Некрасова, Л. А. & Хрістова, А. В. (2017). Формування ресурсозберігаючої моделі розвитку підприємства. *Економіка: реалії часу*, (2 (30)), 79–84.
9. Андрусів, У. Я. & Мазур, І. М. (2017). Комплексний підхід до забезпечення раціонального використання енергетичних ресурсів. *Бізнес Інформ*, (1), 44–49.
10. Сотник, І. М. (2010). Економічне стимулювання ресурсозбереження у контексті сталого розвитку України. *Економіст*, (12), 72–75.
11. Петрушка, Т. О., Ємельянов, О. Ю. & Курило, О. Б. (2020). Підвищення ефективності господарської діяльності як чинник економічного розвитку підприємств. *Ефективна економіка*, (12). http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_23.
12. Ємельянов, О. (2023). Склад інформації, необхідної для управління енергозберігаючими технологічними змінами на підприємствах. Матеріали конференцій МЦНД, (17.03.2023; Дніпро, Україна), 97–99. вилучено із <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/465>
13. Ємельянов, О. Ю., Висоцький, А. Л. & Петрушка, Т. О. (2016). Моделювання процесу ціноутворення на машинобудівну продукцію. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» «Проблеми економіки та управління»*, (847), 81–87.

14. Sredojecic, D., Cvetanovic, S. & Boskovic, G. (2016). Technological changes in economic growth theory: neoclassical, endogenous, and evolutionary-institutional approach. *Economic Themes*, (54(2)), 177–194.
15. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2018). Assessment of the technological changes impact on the sustainability of state security system of Ukraine. *Sustainability*, (10(4)), 1186.
16. Ємельянов, О., Петрушка, Т. & Симак, А. (2022). Інноваційність економічного розвитку підприємств: сутність, види та особливості оцінювання. *Економіка та суспільство*, (37). <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1221>.
17. Білошкурська, Н. В. (2010). Моделі адаптивної поведінки та їх роль у формуванні економічної безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*, (12 (114)), 101–104.
18. Гросул, В. А., Круглова, О. А. & Рачкован, О. Д. (2017). Методичні засади оцінювання сприятливості зовнішнього середовища для адаптації підприємств роздрібною торгівлі. *Актуальні проблеми економіки*, (4), 62–74.
19. Лепейко, Т. І. & Кривобок, К. В. (2016). Удосконалення інструментів адаптації підприємств до впливу конкурентного середовища. *Бізнес Інформ*, (12), 176–181.
20. Крисько, Ж. Л. (2009). Адаптація підприємства до зовнішнього середовища через механізм реструктуризації. *Галицький економічний вісник*, (2), 38–42.
21. Соколова, Л. В. (2016). Теоретико-методологічна платформа розробки системи адаптації підприємств до змін зовнішнього середовища. *Проблеми економіки*, (3), 206–211.
22. Демків, І. (2010). Розвиток понятійного апарату управління гнучкістю підприємства. *Економічний аналіз*, (5), 80–82.
23. Ігнатієва, І. А. & Хлістунова, Н. В. (2013). Методичні підходи до оцінювання рівня стратегічної гнучкості підприємств сфери послуг. *Актуальні проблеми економіки*, (4), 128–135.
24. Распопов, Р. С. (2006). Економічні аспекти гнучкості виробничої потужності підприємства. *Вісник ДонДУЕТ*, (4 (32)), 117–123.
25. Степанова, Ю. Л. (2012). Результативність адаптації підприємства. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*, (24 (1)), 156–163.
26. Лепейко, Т. І. & Кривобок, К. В. (2015). Адаптаційний потенціал підприємства в конкурентному середовищі. *Економічний аналіз*, (20), 245–250.